

Πώς Η Οικονομική Κρίση Άλλαξε Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Αν η άλλη όψη της κρίσης είναι η ευκαιρία, τότε, ποιά είναι στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και για ποιούς; Οι αλλαγές που επέφερε η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση αλλάζουν τις πολιτικές του και πόσο; Πώς λοιπόν, επέδρασε

- 1) στη διαδικασία λήψης αποφάσεων,
- 2) στη χρηματοδότηση του ΔΝΤ,
- 3) στη χρηματοδότηση των κρατών, στις προϋποθέσεις δανειοδότησης και
- 4) την ιδεολογία του και την δημόσια εικόνα;

1. ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΨΗΦΩΝ.

Κατ' αρχήν, στην Κωνσταντινούπολη, 3-6 Οκτωβρίου 2009, το ΔΝΤ υιοθέτησε την ενίσχυση κατά 5% των ποσοστών ψήφου των αναδυομένων οικονομιών, σύμφωνα με την απόφαση της συνόδου κορυφής της ομάδας των G20 χωρών στο Pittsburg (Σεπτέμβριος 2009) (1).

Ως γνωστόν, οι 'ποσοστώσεις ψήφων' ή quota subscription- που αποδίδει το ΔΝΤ σε μια χώρα –μέλος στοχεύουν ν' αντανakλούν το σχετικό βάρος της στην παγκόσμια οικονομία, γι αυτό και ανανεώνονται τουλάχιστον κάθε πέντε χρόνια (2). Με βάση τα quota υπολογίζονται για κάθε μέλος, οι οικονομικές του υποχρεώσεις, η ισχύς ψήφου (ποσοστά ψήφων) και το μερίδιό του σε SDR (Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα) για το ύψος χρηματοδότησης που δικαιούται (εκτός των δανείων σε μορφή 'Flexible Credit Lines') (3).

Από την αλλαγή των quota, θίγονται η Σαουδική Αραβία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία κ.ά. προς όφελος Ασιατικών χωρών (4). Διότι, η προαναφερόμενη αύξηση, συνιστά μεταφορά ψήφων από ορισμένες ανεπτυγμένες χώρες προς άλλες αναδυόμενες. Ωστόσο, οι χώρες BRIC ζητούσαν ποσοστό 7%, ενώ η ομάδα των G24 αναπτυσσομένων χωρών ήθελε το ποσοστό αυτό ν' ανέλθει τουλάχιστον σε 6% (5).

Το θέμα έκλεισε μέχρι τον Ιανουάριο 2011, όπου αναμένεται ότι θα έχει ολοκληρωθεί η 14^η επανεξέταση των quota. Διότι, η αποφασισθείσα αύξηση κατά 5% το 2009, είναι συνέχεια μιας προγενέστερης διαδικασίας αναμόρφωσης των quota, που εξελισσόταν παράλληλα με την χρηματοπιστωτική κρίση.

Ήδη, από τον Σεπτέμβριο 2006, είχε προηγηθεί η συμφωνία για ad hoc αύξηση των ποσοστών ψήφων και quota 4 – μόνο – χωρών: Κίνα, Ν. Κορέα, Μεξικό και Τουρκία κατά 1,8 %, λόγω των κρίσεων της δεκαετίας 1990, των αναγκών οικονομικής ενίσχυσης του ΔΝΤ, αλλά και της μεγέθυνσης των αναδυόμενων οικονομιών (6).

Ωστόσο, μέχρι τότε, δεν είχε ακόμη προσδιοριστεί ο ακριβής τύπος υπολογισμού των quota.

Έτσι, αντί της αναμόρφωσης των quota (1,8% για 4 χώρες), υιοθετήθηκαν, τον Απρίλιο 2008, βασικά τα εξής, (6).

- Μια νέα μαθηματική φόρμουλα για τον υπολογισμό των quota. Επιπλέον, ad hoc αύξηση για 54 χώρες που –με την νέα φόρμουλα- φαινόταν να υποεκπροσωπούνται στο ποσοστό ψήφων . Η νέα φόρμουλα είναι ένας σταθμισμένος μέσος όρος του ΑΕΠ (στάθμιση κατά 50%), του ανοίγματος της εθνικής οικονομίας στην ‘ελεύθερη αγορά’ (στάθμιση κατά 30%), της ποικιλομορφίας της οικονομίας (στάθμιση κατά 15%) και των συναλλαγματικών αποθεμάτων (στάθμιση κατά 5%). Επιπλέον, το ΑΕΠ μετρείται ως ένας συνδυασμός της αξίας του σε τιμές συναλλάγματος της (κεφαλαι)αγοράς (market exchange rates) – κατά το 60% - και της συναλλαγματικής αξίας του σε Ισοτιμία Αγοραστικής Δύναμης (PPP exchange rates) – για το υπόλοιπο 40%.

*Τριπλασιασμός των ψήφων των χαμηλού εισοδήματος χωρών. Κανονικά, κάθε κράτος δικαιούται 250 βασικές ψήφους και επιπλέον μία ψήφο για κάθε SDR 100.000 (Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα). Κατά την εγγραφή του ένα μέλος οφείλει να καταθέσει (μέχρι) το 25% των υποχρεώσεών του σε SDR ή σε ένα από τα 4 ισχυρά νομίσματα του διεθνούς συστήματος : δολάριο, ευρώ, γεν, στερλίνα · και τα υπόλοιπα στο τοπικό νόμισμα.

Όμως, μέχρι τις 23/10/2009 και παρά τη Σύνοδο του ΔΝΤ στην Κων/πολη την πρώτη εβδομάδα του Οκτωβρίου, μόνο 42 μέλη – που αντιστοιχούσαν στο 64% των ψήφων – είχαν επικυρώσει την προαναφερόμενη μεταρρύθμιση. Έτσι, οι G20 προσδιόρισαν αυτό το ad hoc ποσοστό αύξησης των quota των αναδυόμενων κι αναπτυσσόμενων οικονομιών, σε 5%, από τις 24/9/2009, στο Πίτσμπουργκ (6).

Η Ελλάδα έχει 0,38% των ψήφων. Οι χώρες του G20 συνιστούν αθροιστικά το 64,69% των συνολικών ποσοστών ψήφων του ΔΝΤ και οι G7, το 44,39%. Οι αναδυόμενες οικονομίες του G20 έχουν συνολικό ποσοστό ψήφων 16,65%. Παράλληλα, ενώ ο μέσος όρος ποσοστών ψήφου των G20 είναι ένα ποσοστό της τάξης των 3,4%, οι ΗΠΑ κατέχουν συντριπτικά το υψηλότερο ποσοστό των 16,74% και η Τουρκία το χαμηλότερο (0,55%) (7).

Συμπερασματικά, μικρές αλλαγές στα ποσοστά (πχ. 5%) δεν αλλάζουν σημαντικά τη σχετική ισχύ στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τις ψηφοφορίες, όσο ακολουθούνται οι ίδιες δομές, κανόνες και διαδικασίες του συστήματος ψηφοφορίας.

Αντίθετα, η από 3/5/2010 τοποθέτηση Κινέζου Ειδικού Συμβούλου παρά τω Γενικό Δ/ντή του ΔΝΤ - Zhu Min, πρώην μέλος του διοικητικού συμβουλίου της κεντρικής τράπεζας της Κίνας (Deputy Governor)- που θα αναλάβει την εποπτεία των αναδυομένων οικονομιών αλλά και θα ασχολείται με την εποπτεία των τραπεζών, είναι περισσότερο ενδεικτική των πιθανών αλλαγών συμπεριφοράς του οργανισμού (8).

2. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΝΤ.

Κατά τη διάρκεια του 2009, διμερή δάνεια, πωλήσεις χρυσού, αλλά και ξεχωριστές πολυμερείς δανειστικές συμφωνίες με κράτη-μέλη (9), επέτρεψαν την αύξηση των πόρων του ΔΝΤ, προκειμένου ν' ανταποκριθεί στις αυξημένες εκκλήσεις των μελών του. Αλλά και πρόσφατα -Μάρτιος 2010- συνεχίστηκε η πώληση χρυσού, όπως στην Ινδία, αξίας \$ 10 δις (10). Τα δάνεια για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες με προνομιακό επιτόκιο, χρηματοδοτήθηκαν από ξεχωριστές πηγές (εισφορές-trust funds) (9).

Από την άλλη μεριά, οι προαναφερόμενες πολυμερείς δανειστικές συμφωνίες είναι οι General Agreements to Borrow (GAB) και οι New Agreements to Borrow (NAB), που προϋπήρχαν της κρίσης και που συναποτελούν τα 'Stand-by Arrangements'.

Ωστόσο, οι G20 (24/9/2009, 6/11/2009), απεφάσισαν την επέκταση των GAB και NAB, την θεσμοθέτησή τους, και την ετήσια προεδρία από μία διαφορετική χώρα κάθε φορά, με αλφαβητική σειρά (11). Φερ' ειπείν, για το 2010, την προεδρία αναλαμβάνει η Ν. Κορέα, που ταυτόχρονα προεδρεύει των G20.

Αργότερα, στις 12/4/2010 το (Executive Board του) ΔΝΤ ενέκρινε την αύξηση των NAB προκειμένου το Ταμείο να μπορέσει ν' ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες των μελών του. Πρόκειται για την χρηματοδοτική επέκταση ύψους SDR 333,5 δις (\$

500 δις περίπου) που αντιστοιχεί στη αποφασισθείσα από τους G20 από τον Απρίλιο 2009, για την αύξηση των πόρων του ΔΝΤ. Μέχρι την απόφαση αυτή, το σύνολο των SDR ανήρχετο σε 217,4 εκ. (\$ 330 δις). Στη χρηματοδότηση αυτή του Ταμείου συμμετέχουν τώρα, 13 νέα κράτη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα με SDR 1.654,51 εκ. Άλλα νέα μέλη είναι : η Νότιος Αφρική, η Ρωσία, η Πορτογαλία, οι Φιλιππίνες, η Νέα Ζηλανδία, το Μεξικό, η Ιρλανδία, η Ινδία, η Κύπρος η Κίνα, η Βραζιλία και η Κεντρική Τράπεζα του Ισραήλ (12). Σημαντικότερος νέος χρηματοδότης του ΔΝΤ αναδείχτηκε η Κίνα προσφέροντας σε ‘Ειδικά τραβηκτικά Δικαιώματα’ (SDR) 31.217,22 εκ. Ο μεγαλύτερος χρηματοδότης εμφανίζονται οι ΗΠΑ δίνοντας SDR 69.074,27 εκ. Ενώ αμέσως μετά, η Γερμανία που προσέφερε SDR 25.370,81 εκ.

3. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ.

3. 1. ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΧΑΜΗΛΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΧΩΡΕΣ.

Τα κριτήρια κατάταξης σ’ αυτήν την κατηγορία χωρών προσδιορίζονται από κοινού με την Παγκόσμια Τράπεζα. Από τον Φεβρουάριο 2010, το ΔΝΤ διεύρυνε τούς όρους και τις προϋποθέσεις κι έτσι, περισσότερες χαμηλού εισοδήματος χώρες θα έχουν πρόσβαση στο νέο Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) fund. Συγκεκριμένα, θέσπισε κριτήρια πρόσβασης, δηλ αν το κατά κεφαλής εισόδημα είναι κάτω από ένα όριο και δεν έχουν σταθερή ή ουσιαστική χρηματική στήριξη από τις κεφαλαιαγορές. Το όριο αυτό, είναι παρόμοιο με εκείνο που επιτρέπει την πρόσβαση στην οικονομική βοήθεια International Development Association (IDA) με την οποία ασχολείται περισσότερο η Παγκόσμια Τράπεζα. Για το έτος 2010, το όριο θεσπίστηκε σε \$1.135ετησίως (13).

Στις φτωχές και χαμηλού εισοδήματος χώρες το ΔΝΤ παρέχει βασικά, δύο ειδών χρηματοδοτήσεις:

1) α) χαμηλότοκα δάνεια με τα προγράμματα Poverty Reduction & Growth Facility (PRGF), από τον Σεπτέμβριο 1999, στα πλαίσια των προγραμμάτων μείωσης της φτώχειας του ΟΗΕ. Στα παραπάνω δάνεια (PRGF), από το 2000 και μετά, οι προϋποθέσεις εστίαζαν στην ενίσχυση της διακυβέρνησης. Όμως, με την κρίση, προστέθηκε η παράμετρος των κοινωνικών επιπλοκών της φτώχειας και η σχετική μέριμνα για τα ‘κοινωνικά δίκτυα ασφαλείας’ (14)· και β) τα Exogenous Shocks Facility (ESF), για την αντιμετώπιση απότομων αλλαγών στις τιμές πρώτων υλών. Οι αλλαγές στις απαιτούμενες προϋποθέσεις δανειοδότησης, από τον Σεπτέμβριο 2008

και Απρίλιο 2009, κατέστησαν τα χρηματοδοτικά αυτά προϊόντα του ΔΝΤ, πιο προσιτά. Δηλ. προβλέπεται άμεση δανειοδότηση μέχρι και στο 150% των quota της υπηήφιας χώρας. Επιπλέον, οι προϋποθέσεις, οι σχετικές με το πρόγραμμα ESF είναι προσαρμοσμένες στις συνθήκες των δανειοδοτούμενων χωρών, εφόσον αναλάβουν άμεσα δράσεις (14), (15).

2) Ελάφρυνσης του εξωτερικού χρέους με τα προγράμματα Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative και το Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI) (9). Αλλά, από τον Μάρτιο 2009, το ΔΝΤ προέβη σε αναθεώρηση των δανειοδοτικών του εργαλείων, των όρων και προϋποθέσεων των εκταμιεύσεων, τόσο για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες, όσο και για τις μεσαίου εισοδήματος (16).

Έτσι, από τον Ιούλιο 2009, και λόγω της κρίσης, το Διοικητικό Συμβούλιο (Executive Board) υιοθέτησε την αντικατάσταση του PRGF- ESF trust fund με το νέο Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT).

Το νέο πλαίσιο προβλέπει ειδικές, κατ'εξάιρεσιν, διευκολύνσεις σε όλες τις χαμηλοεισοδηματικές χώρες, με μηδενικά επιτόκια, μέχρι τέλους 2011. Ωστόσο, αυτές οι αλλαγές θα ισχύσουν όταν όλοι οι δανειστριες χώρες τις επικυρώσουν (16). Επιπλέον θα χρειαστούν πρόσθετοι πόροι.

Παρόμοια, το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει και νέα χρηματοδοτικά προϊόντα με περισσότερη ευελιξία στη πρόσβαση των χαμηλο-εισοδηματικών χωρών σε δάνεια : Extended Credit Facility (μεσοπρόθεσμα), Standby Credit Facility (βραχυπρόθεσμα) και Rapid Credit Facility (για έκτακτη ανάγκη με περιορισμένες προϋποθέσεις).

Άλλωστε, από τον Απρίλιο 2009, οι G20 είχαν δώσει επιπλέον \$ 250 δις από τα οποία \$18 δις προορίζονταν για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες (14).

Ακόμη, υπάρχει και μία άλλη μορφή χρηματικής συνεισφοράς –σε ξεχωριστό λογαριασμό - του ΔΝΤ, σε περίπτωση φυσικών καταστροφών και συρράξεων, με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για το πρόγραμμα Poverty Reduction & Growth Facility (PRGF), (14). Επίσης, λόγω της κρίσης, επιτρέπει η απ' ευθείας χρηματοδότηση του κυβερνητικού προϋπολογισμού, για εξαιρετικές και επείγουσες περιπτώσεις, κι όχι διαμέσου των κεντρικών τραπεζών, ως συνήθως (17).

Τα όρια εξωτερικού χρέους μιας χώρας, ως προϋπόθεση συμμετοχής της στα προνομιακά, για τις φτωχές χώρες, δανειοδοτικά προγράμματα του ΔΝΤ, προσδιορίζεται από τις νέες κατευθυντήριες γραμμές που υιοθέτησε το Executive Board του ΔΝΤ τον Αύγουστο 2009, και εφαρμόζονται από 1/12/2009 (18). Το σχετικό σκεπτικό του ΔΝΤ διαμορφώνεται αφενός από την αποφυγή συσσώρευσης

χρεών, που δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν, και αφετέρου απομακρύνεται από ένα ενιαίο όριο/ποσοστό εξωτερικού χρέους για όλους, προς μία πιο ευέλικτη προσέγγιση ανάλογα με τις ανάγκες κάθε κράτους. Ο συνδυασμός αυτός, καταλήγει στον συνυπολογισμό δύο παραμέτρων:

α) τα ευάλωτα σημεία εξωτερικού χρέους, δηλ. το πιθανό όριο μη-δυνατότητας εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους. Συνεπώς, για μια χώρα που το εξωτερικό χρέος της είναι κοντά σ' αυτό το επίπεδο θα πρέπει να τεθούν αυστηρότερα όρια, προκειμένου να λάβει τη συγκεκριμένη χρηματοδότηση.

β) την ικανότητα μιας χώρας να διοικεί τα δημόσια οικονομικά της (18).

3. 2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕΣΑΙΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΧΩΡΩΝ.

Παραδοσιακά, η προαναφερόμενη χρηματοδότηση διεξάγεται με τις υπάρχουσες συμφωνίες 'Stand-by Arrangements', με τις οποίες χώρες-μέλη χρηματοδοτούν το ΔΝΤ και με βάση τα quota που αναλογούν σε κάθε κράτος, δηλ. τις 'GAB και NAB'. Σε αυτά τα δάνεια κρατών οι προβεπόμενοι όροι/προϋποθέσεις σχετίζονται με συγκεκριμένους στόχους για το ύψος μακροοικονομικών μεγεθών.

Συνοπτικά, στο πλαίσιο της κρίσης, το ΔΝΤ εκσυγχρόνισε τα κριτήρια δανειοδότησης, εισήγαγε το χορηγητικό προϊόν: Flexible Credit Lines (FCL), αύξησε την ευελιξία των 'Stand-by Arrangements', διπλασίασε τα όρια πρόσβασης στις πιστώσεις, απλοποίησε τις διαδικασίες και έξοδα εκταμίευσης, και κατήργησε προϊόντα που σπανίως είχαν χρησιμοποιηθεί (19).

Το FCL είναι ένα νέο δανειστικό εργαλείο του ΔΝΤ, θεσπίστηκε τον Μάρτιο 2009, εν όψει των αναγκών που γέννησε η κρίση για τις μεσαίες οικονομίες (20)

Το Flexible Credit Line (FCL), ή 'Ευέλικτες Πιστοδοτήσεις' προορίζονται για χώρες με 'ισχυρά μακροοικονομικά στοιχεία', δημοσιονομικές πολιτικές κι επιτυχή ιστορικό μακροοικονομικών πολιτικών (21). Επιτρέπουν σε μια χώρα να κάνει αναλήψεις ακόμη και για προληπτικούς λόγους ή σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, χωρίς να μπαίνει σε λίστα αναμονής για την έγκριση της χρηματοδότησης.

Οι χώρες αυτές, δεν περνούν από τη διαδικασία των ελέγχων που εφαρμόζονται σε όλα τα άλλα δανειοδοτικά προϊόντα, με την δικαιολογία ότι ήδη λειτουργούν σε αυστηρότερα θεσμικά και οικονομικά πλαίσια. Φερ' ειπείν, τέτοια πλαίσια είναι εκείνα του Συμφώνου Σταθερότητας της ΕΕ (16),(17).

Κατ' εξαίρεση οι: Μεξικό, Κολομβία και Πολωνία, πέρασαν από τέτοιους ελέγχους (22), αν και δεν γνωρίζουμε άλλη χώρα να έχει λάβει FCL.

Ωστόσο, το ΔΝΤ, προσδιορίζει για τις Flexible Credit Lines (FCL) ότι: Δεν υπόκεινται σε ανώτατο όριο πρόσβασης- plafond στις πιστώσεις, ούτε σε προϋποθέσεις εκταμίευσης, άπαξ και εγκριθούν, όπως φερ' ειπείν περί διαρθρωτικών αλλαγών της οικονομίας που εφαρμόζοντας τρεις δεκαετίες πριν (23). Αλλά, οι 'Ευέλικτες Πιστοδοτήσεις'(FCL) χορηγούνται εφόσον οι υποψήφιες χώρες πληρούν πριν τη δανειοδότηση, ορισμένα κριτήρια.

Όμως, ενώ το ΔΝΤ ορίζει τα κριτήρια αυτά, δεν τα προσδιορίζει αριθμητικά, όπως: Βιώσιμο επίπεδο εξωτερικού χρέους κι δημοσιονομικού ελλείμματος, χαμηλό πληθωρισμό, διακίνηση ιδιωτικών κεφαλαίων μέσω του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της εν λόγω χώρας. Επίσης, χρειάζεται, η υποψήφια χώρα να έχει πετύχει, στο παρελθόν, ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης (spread) · να ασκεί εποπτεία στον χρηματοπιστωτικό της τομέα· να μην αντιμετωπίζει αδυναμία επίλυσης προβλημάτων πτώχευσης τραπεζών · να παρέχει τα στοιχεία της με διαφάνεια.κ.ά. (19), (22). Και γι' αυτό το προϊόν, κάθε μία υποψήφια χώρα εξετάζεται ιδιαίτερα (20). Ωστόσο, στις προϋποθέσεις των FCL – όπως και των υπόλοιπων δανείων του ΔΝΤ - ενσωματώθηκαν οι αποφάσεις των G20 για έλεγχο του πλαισίου ρύθμισης κι εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα, μέσω του διευρυμένου ρόλου του ΔΝΤ στον διακρατικό συντονισμό οικονομικών πολιτικών (24).

Συνεπώς, οι ασάφειες σε συγκεκριμένα όρια εντός/εκτός των οποίων γίνονται οι αιτήσεις δεκτές έχουν διττή ερμηνεία. Αφενός, οι ασάφειες, επιτρέπουν να διευκολυνθούν στη χρηματοδότηση χώρες που δεν θα πληρούσαν ακριβώς τα όρια · αφετέρου, να εφαρμοσθούν στην πράξη, διαφορετικά όρια σε άλλες χώρες, προϋποθέτοντας την πολιτική βούληση. Δηλαδή, η διαδικασία δανειοδότησης μπορεί να γίνει περισσότερο επίπονη (ή ανελαστική) για χώρες που με την στάση τους στη διεθνή σκακιέρα προκαλούν το status quo του συσχετισμού ισχύος και των συνασπισμών ισχύος – όπως αποτυπώνεται στα διαφορετικά quota (ποσοστά ψήφων – τραβηκτικά δικαιώματα).

Ωστόσο, για τις χώρες που δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στις FCL και θέλουν να χρηματοδοτηθούν προληπτικά, το ΔΝΤ πρόβλεψε το προϊόν High Access Precautionary Arrangements (HAPAs), τα οποία όμως χρήζουν περισσότερης επεξεργασίας για τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις (25)

Πώς όμως εφαρμόστηκε ο εκσυγχρονισμός των προϋποθέσεων δανειοδότησης- λόγω της κρίσης;

Για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπερίσχυσαν τα κριτήρια ‘καλής διακυβέρνησης’ (good governance). Φερ’ ειπείν για τη Ρουμανία (που δεν δανειοδοτήθηκε με FCL), το ΔΝΤ ανέβαλε την εκταμίευση της τρίτης δόσης – προορισμένης για τον Νοέμβριο 2009 - μέχρι Φεβρουάριο 2010 προκειμένου να σταματήσουν οι πολιτικές αναταραχές. Αλλά, οι πολιτικές αναταραχές ήταν αίτιο κι αποτέλεσμα της έλλειψης πόρων. Ωστόσο, το ζητούμενο από την Ρουμανία ήταν κυρίως ο περιορισμός του δημόσιου τομέα (26).

Επίσης, αυξήθηκαν οι περιπτώσεις χρήσης των πόρων του ΔΝΤ απ’ ευθείας σε κρατικούς προϋπολογισμούς. Οι χρηματοδοτήσεις 7 χωρών περιελάμβαναν «ποικίλα και μερικές φορές μεγάλα ποσά προς τους προϋπολογισμούς» : Αρμενία, Γεωργία, Ουγγαρία, Λετονία, Πακιστάν, Ρουμανία, και Ουκρανία (17).

Κατ’ αυτόν τον τρόπο το ΔΝΤ, διαδραμάτισε ρόλο κεντρικής τράπεζας. Η κυβέρνηση της Ουγγαρίας έλαβε τρεις φορές απ’ ευθείας ενίσχυση: Νοέμβριο 2008, Μάρτιο 2009 και Σεπτέμβριο 2009, ενώ τα χρήματα του Ιουνίου 2009 κατατέθηκαν στην κεντρική τράπεζα. Για την Αρμενία, Γεωργία και Λετονία, τα χρήματα κατατέθηκαν στα υπουργεία οικονομικών. Επίσης, για την Ουκρανία, όπου η δικαιολογία ήταν η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας (!). Ενώ για το Πακιστάν αναφέρεται η μέριμνα –από πλευράς ΔΝΤ- για χρησιμοποίηση μέρος της ενίσχυσης σε ‘κοινωνικά δίκτυα’ ασφαλείας για τους φτωχούς (17). Σημειωτέον, η Λετονία δέχθηκε οικονομική βοήθεια σε συνδυασμό –επιπροσθέτως- από την Ευρωπαϊκή Ένωση (όπως η Ουγγαρία και η Ρουμανία), αλλά αντιμετωπίζει σήμερα πολιτική κρίση λόγω των δυσκολιών να ανταποκριθεί στις νέες οικονομικές της υποχρεώσεις (27) που με τη σειρά της είναι προϋπόθεση για την εκταμίευση των πιστώσεων, όπως είδαμε παραπάνω στην περίπτωση της Ρουμανίας. Η Σερβία χρηματοδοτήθηκε με το παραδοσιακό προϊόν Stand-by Agreement, δηλ βάσει των quota, με την εφαρμογή του προγράμματος εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα, ‘Financial Sector Assessment Program’, όπως είχε επισημανθεί από τους G20 στο Pittsburgh (23-24/9/2009) και την σύνοδο του ΔΝΤ στην Κων/πολη (3-9/10/2009) (28).

Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι όχι μόνο η πολιτική κατάσταση θα πρέπει να είναι υπό τον έλεγχο των κυβερνήσεων, ώστε να συνεχίσει το ΔΝΤ την οικονομική υποστήριξη, αλλά και ο περιορισμός αποσταθεροποιητικών δημοσίων εξόδων, πχ. όπως στην Ουκρανία, οι πιθανές νέες αυξήσεις σε μισθούς και συντάξεις το 2009 (29).

Αλλά, το πρόβλημα δημοσίου-χρέους δημιουργήθηκε περισσότερο στα κράτη που βρίσκονταν με αδύναμα δημοσιονομικά στοιχεία, ήδη πριν την εξάπλωση της κρίσης. Συγκεκριμένα, με κριτήρια ορισμένων μελετητών του ΔΝΤ, ότι δηλ. σε χώρες με προ-της-κρίσης- αδύναμη δημοσιονομική κατάσταση (έλλειμμα μεγαλύτερο του 2% του ΑΕΠ), υψηλό χρέος (μεγαλύτερο του 80% του ΑΕΠ), αδύναμους θεσμούς, λίγες εθνικές αποταμιεύσεις, η ευρεία δημοσιονομική επέκταση (αύξηση των δημοσίων δαπανών πάνω από 1,5% του ΑΕΠ) οδήγησε σε μεγαλύτερη αύξηση του ρίσκου για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους και επηρέασε ποικιλοτρόπως τις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων (30).

Επομένως, τα κράτη με με σοσιαλιστικό παρελθόν ή με υψηλά δημόσια ελλείμματα σε συνδυασμό με μεγάλους κι αδύναμους κρατικούς μηχανισμούς πριν από την κρίση (όπως η Ελλάδα), βρέθηκαν μεταξύ των περισσότερο εκτεθειμένων, επειδή είχαν περιορισμένο περιθώριο ασφαλούς δημοσιονομικής επέκτασης και περιορισμένες δυνατότητες αναπτυξιακής στρατηγικής.

Συνεπώς, αφενός η διαχείριση της κρίσης είχε ασύμμετρες επιπτώσεις, αφετέρου οι προϋποθέσεις δανειοδότησης σχετικά με τα δημόσια οικονομικά, ομογενοποιούν τα μέλη του ΔΝΤ, σε μια βάση ανοίγματος των αγορών και περιορισμού του κρατικού τομέα - χωρίς όμως να επιβάλουν την απορύθμιση των αγορών.

Ταυτόχρονα, διαχέουν το κόστος της κρίσης στην κοινωνία των πολιτών, επειδή ο δημόσιος τομέας χρεώθηκε περισσότερο για την στήριξη του ιδιωτικού – χρηματοπιστωτικού τομέα. Ωστόσο, χαρακτηριστικά, το ΔΝΤ αναγνωρίζει ότι ο διακρατικός συντονισμός με τις οικονομικές ενισχύσεις που παρείχε ο δημόσιος τομέας στην οικονομία, επέδρασε θετικά στις κεφαλαιαγορές και απομάκρυνε τον συστημικό κίνδυνο (31)

Τέλος, δια στόματος του πρώτου αναπληρωτή Γεν. Δ/ντή του John Lipsky, ο απολογισμός των αριθμών του ΔΝΤ έχει ως εξής (32) : Διπλασιασμός των διαθέσιμων πόρων προς τις χαμηλού εισοδήματος χώρες μέχρι το 2014, στο ποσό των \$ 17 δις. Το 2009, το ΔΝΤ δέσμευσε \$ 3,8 δις για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες (προνομιακοί όροι), έναντι \$ 1,5 δις του 2008 και \$ 276 δις το 2007. Επίσης, μηδενικά επιτόκια μέχρι το 2011 για τα προνομιακά δάνεια προς τις χαμηλό-εισοδηματικές χώρες. Ακόμη από τα πρόσθετα \$ 250 δις σε SDR (με απόφαση των G20) τα \$ 18 δις θα προστεθούν στις πιστώσεις για τις χαμηλό-εισοδηματικές χώρες. Οι αναδυόμενες χώρες της Ασίας, έκαναν χρήση των: Extended Credit Facility (ECF) για μεσοπρόθεσμη υποστήριξη, Standby Credit Facility (SCF) για

βραχυπρόθεσμες και προληπτικές ανάγκες, και των Rapid Credit Facility (RCF) που παρέχουν ενίσχυση 'έκτακτης ανάγκης' με περιορισμένη conditionality.

4. ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΗΓΕΣΙΑΣ.

Σε θέματα παραγωγής ιδεολογίας, ανεπίσημα, το ΔΝΤ, έχει επιδείξει τολμηρές προτάσεις μακροοικονομικής πολιτικής, συχνά νεο-κεϋνσιανής σκέψης παράλληλα με εκείνες της νεοφιλελεύθερης, ενώ σταθερή είναι η θέση του περιορισμού των υπερχρεώσεων του δημόσιου τομέα. Φερ' ειπείν, ο οικονομικός σύμβουλος Ο. Blanchard, πρότεινε ως καλύτερο ρυθμό πληθωρισμού, έναν, λίγο υψηλότερο του 2% που είναι ο κανόνας στόχος για την Ευρώπη, φερ' ειπείν στο 4% (33). Ακόμη, σε αντίθεση πάλι με τον νεο-φιλελευθερισμό και τις πολιτικές 'απορύθμισης', το ΔΝΤ υποστήριξε τον θετικό ρόλο των ελέγχου κεφαλαίων (34). Επίσης, την επιβολή φόρου συναλλαγών του χρηματοπιστωτικού τομέα (35) στην οποία δεν συμφωνούν Οι ΗΠΑ και Καναδάς (36), αλλά οι Ευρωπαίοι εταίροι των G20 (37).

Ακόμη, το ΔΝΤ παρουσίασε και το ζήτημα ενός νέου παγκόσμιου νομίσματος, παρά την εκ των υστέρων καθησυχαστική παρέμβαση του Γεν. Δ/ντή (38).

Είναι τολμηρές διότι η άποψη μακροοικονομικής πολιτικής που είχε διαμορφωθεί στο τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα συνοψιζόταν σε τρεις πυλώνες, ως εξής: 1) όσο το δυνατόν χαμηλός πληθωρισμός (μέχρι 2% θεωρήθηκε ως σταθερότητα τιμών), 2) απορύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών και πρωτίστως ενημερωτικό ρόλο για τους διεθνείς οργανισμούς, 3) προτεραιότητα της νομισματικής πολιτικής (δηλ. των κεντρικών τραπεζών) έναντι της δημοσιονομικής (δηλ. του κρατικού προϋπολογισμού) είτε λόγω νεο-φιλελεύθερων απόψεων, είτε λόγω πολιτικού κόστους της δεύτερης έναντι της πρώτης (39).

Παρόλο που οι παραπάνω απόψεις δεν δεσμεύουν τις επίσημες θέσεις του ΔΝΤ (εκτός από τον φόρο σε τραπεζικές επενδυτικές δραστηριότητες που το ΔΝΤ θα παρουσιάσει στους G20) - και αυτές με τη σειρά τους δεν προκαταλαμβάνουν τις θέσεις των G20- είναι αξιοσημείωτο, ότι επετράπη η δημοσίευση και η παραπέρα προβολή τους, ενώ παράλληλα προέρχονται από υψηλούς αξιωματούχους και τμήματα της διοίκησης. Έτσι, με τις αντιδράσεις που προκαλούν επιτρέπουν την βολιδοσκόπηση των κοινωνιών.

Πράγματι, οι απόψεις αυτές δεν είναι αποκομμένες από την κοινωνία των κρατών:

Οι G20, διαμέσου των συνόδων κορυφής από το 2008, υπεραμύνθηκαν κι εφάρμοσαν μια ιδεολογία του φιλελεύθερου καπιταλισμού όπου ο παρεμβατικός

ρόλος του κράτους είναι αυξημένος, όχι μόνο με μέτρα στήριξης της οικονομίας και των τραπεζών αλλά επί πλέον με μέτρα ρύθμισης κι εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Άλλωστε, οι εκλογές της υπερδύναμης που ανέδειξαν πρόεδρο των ΗΠΑ τον Ομπάμα, έφεραν στην εξουσία ένα κόμμα του οποίου οι καταβολές πολιτικής-φιλοσοφίας χαρακτηχκαν από το New Deal και τον Keynes μακροχρόνια, ευνοώντας τα συμφέροντα της εργασίας, έναντι του κεφαλαίου. Ωστόσο, η ενδιάμεση και περιστασιακή αποδοχή του νεο-φιλελευθερισμού επί κυβερνήσεων Clinton, δικαιολογείται από το προηγούμενο αδιέξοδο του στασιμοπληθωρισμού και των πετρελαϊκών κρίσεων, καθώς και την δημιουργία μιας οικονομικής ολιγαρχίας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η τελευταία, ευνοήθηκε από την κατάρρευση του συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods (1971), που προκάλεσε αύξηση του κύκλου εργασιών επί των πράξεων συναλλάγματος (κυμαινόμενου) του χρηματοπιστωτικού τομέα (δεκαετίες 1970-1980).

Έτσι, οι απόψεις του ΔΝΤ συνάδουν με την τρέχουσα κυρίαρχη ιδεολογία της υπερδύναμης των ΗΠΑ. Επιπρόσθετα και στην δυτική ακαδημαϊκή κοινότητα, η κρίση ευνόησε τον νεο-Κεϋνσιανισμό, πλήττοντας την «αόρατη χείρα αυτορύθμισης των αγορών» (εκτός αν θεωρήσουμε ότι οι κρίσεις εκπληρούν αυτόν τον ρόλο).

Η αντίδραση του διοικητή της ΕΚΤ, κ. Τρισέ, στις προτάσεις Blanchard πρέπει να αποδοθεί στο ότι ο ίδιος αντιπροσωπεύει την ευθύνη ενός από τους υψηλότερους οικονομικούς θεσμούς μιας ευρωπαϊκής κοινότητας, που ακόμα θυμάται τον στασιμοπληθωρισμό και τις πετρελαϊκές κρίσεις (1975-80), ως έναν εφιάλτη της Ευρώπης. Η ΕΚΤ σκέφτεται τους επενδυτές κρατικών ομολόγων, οι οποίοι θα ζητήσουν αυξημένα premium σε περίπτωση ανόδου του πληθωρισμού. Εξάλλου, η ΕΚΤ εξακολουθεί να διατηρεί ως στόχο της τον χαμηλό πληθωρισμό (2% - σταθερότητα τιμών) ως διαφύλαξη της αξίας του € (40).

Εξίσου αντίθετος εμφανίστηκε και ο πρώην διοικητής της Fed και νυν οικονομικός σύμβουλος της αμερικανικής κυβέρνησης Πολ Βόλκερ, στην ιδέα οικονομολόγων του ΔΝΤ για προς τα πάνω αναθεώρηση του στόχου του πληθωρισμού (41).

Ωστόσο, ο Γεν. Δ/ντής του ΔΝΤ, ο Dominique Strauss-Kahn εξισορόπησε στη συνισταμένη των διαφορετικών απόψεων διευκρινίζοντας, ότι δεν ήταν στις προθέσεις των οικονομολόγων του, η μείωση της πραγματικής αξίας του κρατικού χρέους διαμέσου υψηλότερου ποσοστού πληθωρισμού, ενώ θεωρεί έγκυρους τους στόχους χαμηλού πληθωρισμού και δημοσιονομικής πειθαρχίας. Αντίθετα,

συμπλήρωσε, θα πρέπει να αναθεωρηθεί η προτεραιότητα της χρήσης του εργαλείου των επιτοκίων στη νομισματική πολιτική με τη συνδυασμένη χρήση ‘αντικυκλικών’ δεικτών - που επίσης υπεστήριξε η μελέτη Blanchard- όπως κεφαλαϊακής επάρκειας, ρευστότητας κ.ά. (39).

Όμως, οι ‘νεοκεϋνσιανές’ απόψεις του ΔΝΤ συνάδουν με αντίστοιχες θεωρήσεις της Επιτροπής Στίγκλιτς του ΟΗΕ και έτυχαν ουδέτερης έως θετικής υποδοχής από media , όπως ‘The Economist’ ή ‘Le Monde’ (42).

Έτσι, φαίνεται ότι η εξέλιξη και η προσαρμογή των οικονομικών ιδεών προέρχεται από τη διανοήση του G7. Αντίθετα οι αναδυόμενες του G20 αμφισβήτησαν μόνον την ηγεμονία του δολαρίου κι όχι τη μακροοικονομική πολιτική, ενώ παράλληλα, υποστήριζαν τον έλεγχο των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (38).

Ευρύτερα, η δημόσια συμμετοχή της ηγεσίας του ΔΝΤ δεν περιορίζεται σε απλή παρακολούθηση περιφερειακών οικονομικών φόρουμ με σχετικές δηλώσεις, αλλά επεκτείνεται σε πρωτοβουλίες ευρύτερης συμμετοχής στη δημόσια σφαίρα, παγκοσμίως. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, η ηγεσία του ΔΝΤ ενισχύει πολιτικά την αρχηγική εικόνα παγκόσμιας διακυβέρνησης. Φερ’ ειπείν : η συνάντηση του Γεν. Δ/ντή του ΔΝΤ με την αραβική νεολαία στη Ιορδανία (4/4/2010) για ζητήματα απασχόλησης κι εργασίας. Συμμετείχαν χώρες από Αίγυπτο, Ιορδανία, Λίβανο, Μαρόκο, Πακιστάν, Σαουδική Αραβία, Τυνησία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (43).

Ιδιαίτερα, για την Ευρώπη και με αφορμή την κρίση δημοσίου χρέους της Ελλάδας, ο D. Strauss-Kahn, απευθυνόμενος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (17/3/2010), τόνισε την ανάγκη για τις χώρες της ΕΕ να αυξήσουν τη συνεργασία, τον συντονισμό και να ενισχύσουν την πολιτική και οικονομική τους ολοκλήρωση (44).

Την άποψη αυτή υποστήριξε και η Ναυτεμπορική (11/2/2010, σ. 40 : ‘Πόσο συμβάλλουν στην δημοσιονομική προσαρμογή οι κανόνες’ και σ. 64: ‘Ενισχύεται η πολιτική διάσταση της Ευρωζώνης’). Στην ίδια κατεύθυνση είναι και η ρήση του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Herman Van Rompuy «η νομισματική ένωση είναι αδιανόητη χωρίς την οικονομική ένωση» (45), καθώς και η ενίσχυση της εποπτείας και του συντονισμού οικονομικών πολιτικών της ΕΕ (46).

Παράλληλα, δεν έλειψαν και οι προτάσεις του ΔΝΤ προς την ΕΕ για τη διαχείριση χρηματοπιστωτικών κρίσεων από ένα ενιαίο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα. Παρά τα ήδη συσταθέντα από την ΕΕ: Συμβούλιο Εποπτείας και Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου, το ΔΝΤ προτείνει τη σύσταση νέας αρχής για την επίλυση των

διασυνοριακών προβλημάτων από την πτώχευση τραπεζών, αλλά και την αντιμετώπιση ‘δίδυμων’ κρίσεων δημοσιονομικού και χρηματο-οικονομικού χαρακτήρα (47).

Σημειωτέον ότι ήδη έχει συσταθεί η ‘Πρωτοβουλία Συντονισμού Ευρωπαϊκών Τραπεζών’ (European Bank Coordination Initiative ή ‘Vienna Initiative’) από τον Ιανουάριο 2009, της οποίας η δεύτερη συνάντηση έγινε στην Αθήνα, 18-19/3/2010. Συμμετέχουν: το ΔΝΤ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης κι Ανάπτυξης (EBRD), η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB), ο όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα παρακολουθεί ως παρατηρητής (48).

Άλλωστε ο Γεν. Δ/ντής Strauss-Kahn δεν έκρυψε το όραμά του για ένα ενισχυμένο ΔΝΤ με διευρυμένες αρμοδιότητες και παρουσία πέραν των άρθρων του Καταστατικού του, ενώπιον της Επιτροπής των θεσμών του Bretton Woods κατά την ετήσια σύνοδο της 26/2/2010, στην Ουάσινγκτον, συνοψίζοντας σε τρεις στόχους : πρόληψη κρίσεων, δανειστής ύστατης προσφυγής, σταθερότητα διεθνούς νομισματικού συστήματος (49). Στις φιλοδοξίες αυτές καλύπτεται, από τον πρωταγωνιστικό και διευρυμένο ρόλο στην παγκόσμια διακυβέρνηση που του επεφύλαξαν οι αποφάσεις των G20 χωρών, ιδιαίτερα στο Πίτσμπουργκ (Σεπτέμβριος 2009). Δηλαδή, στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού διεθνούς συστήματος, την εποπτεία και τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών μεταξύ των κρατών, τις στρατηγικές ανάκαμψης, όπως αναλυτικότερα αναφέρει προγενέστερο άρθρο της Ναυτεμπορικής, 2/11/2009, σ. 38: ‘Τι αλλάζει στο ΔΝΤ’.

Έτσι, σε γενικές γραμμές, τα κοινά θέματα που απασχολούν το ΔΝΤ και την ατζέντα των G20 αφορούν κυρίως τα εξής (50): Φόρος στις χρηματιστηριακές συναλλαγές (39), Λογιστικά διεθνή πρότυπα, Συναλλαγματικές ισοτιμίες – παγκόσμιες ανισορροπίες, Στρατηγικές εξόδου από τα κρατικά μέσα στήριξης – ανάκαμψη (51). Ακόμη, την κατάρτιση προτύπων και δεικτών ως σημείων για την έγκαιρη διάγνωση και πρόληψη κρίσεων (52). Επίσης, την ενίσχυση της μετά-την-κρίση- παγκόσμιας αρχιτεκτονικής και διαφάνεια στην απρόσκοπτη παροχή πληροφοριών των κρατών G20 για τη δημοσιονομική τους κατάσταση. Προς τούτο, το ΔΝΤ επεξεργάζεται το πλαίσιο ‘Mutual Assessment Process’, «ώστε οι μεγαλύτερες οικονομίες να είναι υπόλογες η μία στην άλλη – στο υψηλότερο πολιτικά επίπεδο – για την συμβατότητα του προϋπολογισμού τους με τις νομισματικές και διαρθρωτικές οικονομικές πολιτικές» (53).

Έτσι, η κρίση έδωσε στο ΔΝΤ την ευκαιρία να αυξήσει την επιρροή του στην παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.

- (1) <http://www.imf.org/external/np/cm/2009/100409.htm> .
- (2) <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/finfac.htm>)
- (3) <http://www.imf.org/external/np/exr/ib/2007/041307.htm>
- (4) Economist, 3/10/2009, p. 84-85.
- (5) <http://www.imf.org/external/np/cm/2009/100309.htm>
- (6) <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/quotas.htm> και (3)
- (7) <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.htm> ,
<http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.htm>
- (8) <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr1058.htm>
- (9) <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/finfac.htm>
- (10) <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr1080.htm> ,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/new021710a.htm> ,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/int021710c.htm> ,
<http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr1044.htm>
- (11) <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pr09429.htm>.
- (12) <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr10145.htm>
- (13) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/pol020110a.htm>
- (14) <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/prgf.htm>)
- (15) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2009/POL072909A.htm>
- (16) <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/031309a.pdf> ,
<http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/031909.pdf>
- (17) <http://www.imf.org/external/pp/longres.aspx?id=4406>
- (18) <http://www.imf.org/external/pp/longres.aspx?id=4407>
- (19) <http://www.imf.org/external/np/pdr/fac/2009/032409.htm>
- (20) <http://www.imf.org/external/pp/longres.aspx?id=4389>),
<http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/031309A.pdf>
- (21) <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/howlend.htm>
- (22) <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/110209.pdf>
- (23) <http://www.imf.org/external/np/exr/faq/facfaq.htm>).
- (24) http://www.g20.org/Documents/pittsburgh_summit_leaders_statement_250909.pdf).
- (25) <http://www.imf.org/external/np/sec/pn/2009/pn0941.htm> ,
<http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/020609a.pdf> .
- (26) Ναυτεμπορική, 9/11/2009, σ. 39 και Ναυτεμπορική, 21/12/2009, σ. 43.
- (27) 'Le Monde'. (31/3/2010), http://www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0.40-0@2-3214.50-1326800.0.html)
- (28) <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr10131.htm>
- (29) (World Bank Press Review [newsbureau@worldbank.org]. Monday, October 26, 2009: «IMF Warns Ukraine On Aid Freeze Amid Fears For Stability».
- (30) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/spn/2009/spn0925.pdf>].
- (31) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/res032410a.htm>]
- (32) <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/032210.htm>]
- (33) <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=23513.0> ,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/int021210a.htm>
- (34) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/pol021910a.htm> . ,
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=23580.0>
- (35) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/int011110a.htm> . ,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/new011110a.htm>

- (36) <http://www.g8.utoronto.ca/summit/2010muskoka/harper-davos.html> και (Ναυτεμπορική, 8/2/2010, σ. 5: «Η Ελλάδα θα πετύχει το στόχο της».)
- (37) Ναυτεμπορική, 6/4/2010, σ. 27 και για την Γερμανία, βλ. LeMonde.fr. (31/3/2010). http://www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0.10-0@2-3234.50-1326679.0.html
- (38) <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=23379.0>. Επίσης, στο Διεθνές Οικονομικό Φόρουμ (Ιούνιος 2009), στην Αγία Πετρούπολη, ο Τζον Λίπσκι (πρώτος αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής στο ΔΝΤ, ο Ρώσος πρωθυπουργός Μεντβέντεφ, όπως και ο Ρώσος υπουργός Οικονομικών Κούντριν υποστήριξαν τη προώθηση της λύσης των SDR ως νέου παγκόσμιου αποθεματικού νομίσματος (8/6/2009, Ναυτεμπορική, σελ. 34). Ο Διευθυντής του ΔΝΤ, ο Στρος-Καν, υποστήριξε τη λύση, ενός νέου παγκόσμιου νομίσματος διαφορετικού από τα SDR για το μέλλον, στη σύνοδο APEC τον Νοέμβριο 2009 (Ναυτεμπορική, 18/11/2009, σελ. 31), αλλά και ότι προς το παρόν το δολάριο αναμένεται να παραμείνει το κύριο διεθνές αποθεματικό νόμισμα. (<http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pr09408.htm>)
- (39) <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/041010.htm>
- (40) 'Le Monde', 9/3/2010, σ. 13.
- (41) Ναυτεμπορική. 9/3/2010: <http://www.naftemporiki.gr/news/redirstory.asp?id=1787084>
- (42) The Economist (February 13th, 2010). Vol. 394, No 8669, p.68-70, και (40)
- (43) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/new040410a.htm> , <http://www.imf.org/external/np/pr/2010/pr10134.htm> , <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr1096.htm>)
- (44) « And second, the key message I would like to leave with you today is that without international collaboration . . . in Europe, you face the challenge—and the opportunity—of creating stronger, better mechanisms that can take the European project to the next level. But you must also use your political influence to make sure that a global solution will emerge . . . » , <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/031710.htm> , <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/car031710a.htm>
- (45) ECFIN-mailing-info@ec.europa.eu, 14/4/2010.
- (46) Ναυτεμπορική, 15/4/2010, σ. 3.
- (47) <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=23721.0> , <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/031910.htm> , <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/new031910a.htm>.
- (48) <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr10106.htm>.
- (49) <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/022610.htm>
- (50) <http://www.imf.org/external/np/speeches/2009/113009.htm>
- (51) <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/int021210a.htm>
- (52) <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/020910.htm> , <http://www.imf.org/external/pp/longres.aspx?id=4428>)
- (53) <http://www.imf.org/external/np/speeches/2010/041010.htm>